

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN PARA KAVRAMINA İLİŞKİN ALGILARININ METAFORLAR ARACILIĞIYLA İNCELENMESİ

Turan ŞİMŞEK¹

ÖZ

Yaşamın hemen hemen her anında kullanılan paranın bireyler tarafından nasıl algılandığı ve bireylerin para kavramına yükledikleri anlamların bilinmesi önemlidir. Lise öğrencilerinin para kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma, lise öğrencilerinin para kavramına ilişkin metaforik algılarının tespit edilmesine odaklanmıştır.

Çalışma grubu, sosyoekonomik özellikleri birbirinden farklı üç farklı lisede öğrenim gören 256 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin %10.93'ü 9. Sınıfta (n=28), %17.57'si 10. Sınıfta (n=45), %39.84'ü 11. Sınıfta (n=102) ve %31.64'ü 12. Sınıfta (n=81) okumaktadır. Veriler, lise öğrencilerinin, “Para gibidir; çünkü,” cümlesini tamamlamasıyla elde edilmiştir. İlk bölümde “para” kavramını tek bir sözcükle ifade etmeleri, ikinci bölümde kullandıkları metaforun nedenini açıklamaları, bir gerekçe ya da mantıksal dayanak sunmaları istenmiştir. Verilerin analizinde, üretilen bütün metaforların geçici bir listesi oluşturulmuş, listesi çıkarılan metaforların belli bir metaforu net bir şekilde ifade edip etmediği incelenmiştir. Tüm metaforlar ve gerekçeleri incelenerek, ortak özellikleri belirlenmiş ve bunları temsil edebileceği düşünülen kategoriler oluşturulmuştur. Bulgulara göre, lise öğrencilerinin, para kavramına ilişkin olarak toplam 104 adet geçerli metafor ürettikleri, üretilen bu metaforların on kavramsal kategori altında toplandığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Para Algısı, Paranın doğası, Metafor, Lise Öğrencileri

A STUDY OF HIGH-SCHOOL STUDENTS' PERCEPTION OF MONEY NOTION VIA METAPHORS

ABSTRACT

It is important to know how the money used in almost every moment of life is perceived by individuals and the meanings that individuals attach to the concept of money. Qualitative research design was used in this research, which aims to reveal the metaphorical perceptions of high school students regarding the concept of money. The research focused on identifying high school students' metaphorical perceptions about the concept of money.

The study group consists of 256 students who study at three socio-economically different high-schools. 10.93% of the students are in the 9th grade (n=28), 17.58% are in the 10th grades (n=45), 39.84% are in the 11th grade (n=102) and 31.64% (n=81) are in the 12th grade. Data has been collected by making the students complete the sentence which says ‘ Money is like , because’ . In the first part , they were asked to describe money with one word ; and in the second part they were asked to explain their metaphor and to give a reasonable explanation. While analysing the data, a temporary list was made for all the metaphors expressed, and all the metaphors in the list has been checked whether they identify with a certain metaphor. All the metaphors and their justifications were analysed , their common properties were determined, and they were all categorized hence. According to the findings, high-school students were detected to have created 104 valid metaphors related to money concept , and these metaphors were listed under ten different conceptual categories.

Keywords: Perception of Money, The Nature of money, Metaphor, High-School Students.

¹ Millî Eğitim Bakanlığı Kayseri Demir Karamancı Anadolu Lisesi, turansimsek75@hotmail.com.
DOI Numarası: <https://doi.org/10.37991/sosdus.637956>

Giriş

Ödeme aracı olarak paranın kökenlerine, insani yaşamın aile dışındaki büyük birliklere kaymaya başladığı buzul çağında dahi rastlanmaktadır. Tarihin ilk dönemlerinde ticaret günümüzdeki kadar yaygın halde değildi bundan dolayı mübadele yani trampa ekonomisi mevcuttu. Diğer bir deyişle mallar, başka mallar ile değiş tokuş edilirdi. Tarım ile ilgili faaliyetlerin artması, malların çeşitlenmesini beraberinde getirmiş bundan dolayı mal değişimi için kullanılan takas ekonomisi yetersiz kalmaya başlamıştır. Takas ekonomisinin işlerliğini kaybetmesinin temelinde; malın dayanıklılık, kıtlık bolluk durumu gibi pek çok neden bulunmaktadır (Fidan, vd. 2019:145). Zaman içerisinde deniz hayvanlarının kabukları, kurutulmuş balıklar, taşlar, kürkler, hububat, büyük baş hayvanlar gibi maddeler para işlevini görmüş, mal ve hizmetlerin mübadelesinde kullanılmışlardır. Paranın değerli madenler halinde standartlaşmış kullanımının, 2 bin 500 yıl önceye, Lidyalılara dayandığı bilinmektedir. Fakat paranın farklı değer ve şekillerde kullanımı çok daha eskilere dayanmaktadır. Madeni paraların kullanımına kadar geçen süreçte birçok farklı nesne para yerine kullanılmıştır. Çeşitli deniz hayvanlarına ait kabukları ve çeşitli dönemlerde tuz gibi minerallerin para gibi mübadele aracı olarak kullanımı örnek olarak verilebilir. Ayrıca Azteklerin uzun dönemler boyunca para olarak kahve çekirdeklerini kullanması, Normanların vergi toplamak amacıyla “TallySticks” adını verdikleri tahta çubukların vadeli işlem aracı olarak kullanılması şeklinde örneklerin sayısı oldukça fazladır. Öte yandan günümüzden 4 ila 5 bin yıl öncesine ait Babil tabletlerinde, kredi benzeri uygulamaların ve değişik coğrafyalarda ticaret için kullanılan farklı dönüşüm metriklerine sahip takas araçlarının izleri görülebilmektedir (Şenbayram, 2019:74). Lidyalıların parayı değerli metal standardına dönüştürmesi, tarih boyunca para kavramındaki en büyük dönüm noktalarından birisi. Ancak daha önemli bir dönüm noktası, paranın kağıt formunda basılması ve kullanılması oldu. Bununla birlikte para ile alâkalı teknolojiler geliştikçe paraya olan güven de arttı ve böylece paranın daha yaygın şekilde kullanılmasına bağlı olarak toplumsal gelişme de hızlandı (Usta, 2018:3).

Para, mal ve hizmet alışverişinde kullanılan, insanlar tarafından kabul gören, mal ve hizmetlerin değerlerini fiyat olarak ölçen, hesap birimi, tasarruf, ödünç verme, alma ve değişim aracıdır. İktisadi anlamda para, ekonomik ilişkilerde genel ödeme aracı olarak kabul edilen satın alma gücünü veya malvarlığını ifade eden, değer saklama ve hesap birimi fonksiyonlarını gören, soyut veya somut bir mübadele aracıdır (McLeay, vd. 2014: 6). Ancak bir görüngü olarak iktisadi ilişkiler içinde tanımlı gibi görünse de, parayı iktisadi düzlemin ötesinde iktisadi ilişkileri de toplumsal ilişkilerin özgül bir biçimi olarak ele almak, bu bağlamda parayı bir toplumsal ilişki olarak kavramak gerekmektedir. İktisadi evrende her şey, parasal olarak ifade edilen değer kategorileri olarak yer almaktadır. Ancak paranın, sadece iktisadi anlamıyla olmamak üzere, çok daha genel düzeyde, toplumsal yeniden üretim sürecinin tüm boyutlarıyla bağlantılı olduğu açıktır. Paranın toplumsal olarak sahip olduğu anlama dair, ekonomiyle doğrudan bağlantılı olan veya olmayan birçok alanda gözlem yapmak mümkündür. Örneğin istihdam iktisadi bir olgu olmakla birlikte, bir işte çalışarak para kazanmak toplumsal statü veya kişisel psikoloji açısından çok önemlidir. Evlilik toplumsal, psikolojik bir olgu olduğu kadar, parasal birikimi gerektiren, sürdürülmesi için düzenli para girişini zorunlu kılan bir kurumdur. İşsizlik veya para kazanamıyor olmak, çoğu zaman toplumsal hayata sağlıklı bir birey olarak katılamamak anlamına gelmektedir. Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür ve bu türden sayısız örnek, paranın salt iktisadi bir kategori olarak ele alınmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. İktisatta, paranın, genellikle görüngüler düzleminde ele alınmasına karşılık, parayı ortaya çıkaran mekanizmaların, yani toplumsal ilişkilerin yeterince ele alındığını söylemek zordur. Bunun en belirgin göstergesi, paraya ilişkin “kuramsal” bir açıklama

yapılacağı zaman, en fazla “paranın işlevleri” üzerine bir tanımla yetinilmesidir. Oysa bu işlevler paranın varlığını ve doğasını açıklamaktan uzaktır; çünkü sadece paranın işlevlerinin ne olduğu ve paranın bu işlevleriyle biçimsel olarak neyi gerçekleştirdiği üzerine yapılan gözlem ve açıklamaların, paranın neden var olduğunu ve bu işlevleri nasıl gerçekleştirdiğini açıkladığı söylenemez. Birçok iktisatçının paraya ilişkin kuramsal açıklamaları, doğrudan “paranın işlevleri” ile başlamakta ve bu bağlamın dışına çıkmamaktadır. Paranın işlevleri, para ile metalar arasında bir ilişki gibi görünse de, aslında ilişkinin öncelikle insanlar arasında tanımlı olması, burada asıl vurgulanması gereken konudur. Piyasa düzleminde tanımlı para, doğal olarak “iktisadi insan” ile ilişkilendirilmekte, paranın anlamı ve içeriği bu aktörün piyasada tanımlı eylemleriyle açıklanmaktadır. Oysa sosyolojik olarak nitelenen çözümlenelerde paranın anlamı, toplumsal niteliği, iktisadi bir bağlamda ele alınmamaktadır. Buna göre para, farklı anlamlara sahiptir; örneğin paranın çalışılarak ya da kumardan kazanılması veya yolda bulunması, paraya farklı anlamlar yüklenmesine ve kişilerce bu paralara farklı şekilde bakılmasına yol açmaktadır (Aslan, 2019). Bütün bunlar tarih süreci içinde hesap ölçüsü, takas ve değer saklama aracı gibi temel fonksiyonlarında değişim olmamakla birlikte, paranın bireyler tarafından algılanma ve anlamlandırma biçiminin değiştiğini göstermektedir. Algı, insanların herhangi bir olay veya kavrama yaklaşım biçimini doğrudan etkileyen bir faktör olduğundan aynı olay ya da duruma bireyler farklı değer biçerek yine farklı anlamlar yükleyebilmekte, bireylerin algılama gücünün ve yaşam deneyimlerinin birbirinden farklı olması da tek bir durum veya kavramın farklı biçimlerde algılanması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu farklılığı yansıtanın en etkili yolu ise metaforlardır (Anılan, 2017:7). Metafor bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada kullanabileceği zihinsel bir araç ve hem felsefe hem de bilimsel kuramların açıklanmasında kullanılan güçlü bir analiz yöntemidir (Thagard ve Beam, 2004:514). İlgili alan yazın incelendiğinde, başta eğitim ile ilintili kavramlar olmak üzere birçok metafor çalışmasının yapıldığı görülmektedir. Ancak, kullanılmaya başlandığı günden bu yana farklı disiplinlere konu olmuş ve insan yaşamının ayrılmaz bir parçasına dönüşmüş para kavramı ile ilgili gerek iktisadi gerekse sosyoloji yazınında yapılmış bir metafor çalışmasına rastlanmamıştır. Küresel ölçekte para ve ekonomi yönetimi, finansal okuryazarlık, finansal bilgi ve bilinçli tüketimin önemini ve gerekliliğinin vurgulandığı bir dönemde, lise öğrencilerinin “para” kavramına ilişkin ürettikleri metaforların ortaya çıkarılması ve neden bu metaforları ürettiklerinin gerekçeleri ile tartışılması gerekmektedir. Zira ülke ekonomileri için bu denli önemli bir araç olarak ifade edilen paranın kullanımı, hangi kanallarla ve nasıl harcandığı veya hangi kaynaklardan elde edildiğini, insanların para ile ilgili bilinç düzeylerini, parayla ilgili tutumlarını, davranışlarını, paraya bakış açılarını değerlendirmek, uygulanacak ekonomik politikalar bakımından da önemlidir (Köksal, 2019). Lise öğrencilerinin para kavramına yönelik algılarının önemli olduğu düşüncesiyle gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı; para kavramına ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç dahilinde şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Lise öğrencilerinin para kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
- 2- Para kavramına ilişkin metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilirler?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Metodu

Nitel bir araştırma olan çalışmada olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bu olgularla günlük yaşamda çeşitli biçimde karşılaşabiliriz. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan, aynı zamanda da tam anlamını

kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim uygun bir araştırma zeminini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

1.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında Kayseri İli MDKAL, ÖBFL ve ÖBA Lisesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır (n=256). Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerden 123'ü erkek, 133'ü kadındır. Öğrencilerin %10.93'ü 9. Sınıfta (n=28), %17.57'si 10. Sınıfta (n=45), %39.84'ü 11. Sınıfta (n=102) ve %31.64'ü 12. Sınıfta (n=81) eğitim görmektedir. Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan maksimum çeşitlilik yöntemi çerçevesinde, Türk Eğitim Sisteminde bulunan üç lise türünden öğrencilerin sahip oldukları çoğunluk doğrultusunda araştırmaya dâhil edilmesi amaçlanmıştır.

1.3.Verilerin Toplanması Süreci

Öğrencilerin para kavramına yönelik metaforik algılarını belirlemeyi amaç edinen bu çalışmanın verilerinin elde edilebilmesi için, her bir katılımcının yalnızca tek bir metafora odaklanarak kendilerine yazılı bir form olarak verilen “Para ... gibidir, çünkü ...” ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Böylesi bir ifadeyle, hem öğrencilerin parayı neye benzettiklerini bir metafor ile ifade etmeleri, hem de ifade ettikleri metaforu gerekçelendirmeleri istenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere kendilerine yazılı olarak verilen metaforu tamamlamaları için yirmi dakikalık bir süre verilmiştir. Öğrencilere verilen yirmi dakikalık kısa süre içerisinde, akıllarına ilk gelen metaforu yazmaları istenmiştir. Bununla, öğrencilerin para hakkındaki anlık tepkilerinin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin para kavramını gibi ifadesini kullanarak bir şeye benzetmeleri, çünkü ifadesini kullanarak da parayı benzettikleri şeyi açıklığa kavuşturmaları ya da gerekçelendirmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırma uygulamasında ders öğretmeninden izin alınmış ve öğrenciler metafor tekniği hakkında bilgilendirilmiştir.

1.4.Verilerin Analizi

Yapılan çalışmadan toplanan veriler, nitel araştırmalarda yaygın bir şekilde kullanılan içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizi yapılırken birçok araştırmacı tarafından kullanılan beş aşamalı değerlendirme süreci dikkate alınmıştır. Bunlar sırasıyla: (1) isimlendirme / kodlama / etiketlendirme aşaması, (2) tasnif / eleme ve arıtma aşaması, (3) yeniden organize etme / derleme / kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamasıdır.

1.4.1.İsimlendirme/Etiketleme Aşaması

Metafor analizinde kullanılan adımlardan ilki olan isimlendirme/etiketleme aşamasında, öğrenciler tarafından üretilen metaforların alfabetik sıraya göre bir listesi çıkartılmıştır. Bu aşamada, aynı zamanda, mantıksal bir ifade ile desteklenmeyen metaforlar elenmiş olup, bu metaforlar veri setinden de çıkarılmıştır. Bazı katılımcıların kendilerine dağıtılan kâğıtlara yalnızca bir metafor yazıp, bu metafora çünkü ifadesini kullanarak bir gerekçe yazmadıkları tespit edilmiştir (Para çiçek gibidir, çünkü..., Para matematik gibidir, çünkü...). Bu şekilde yalnızca metaforun yazıldığı, ancak gerekçesinin yazılmadığı veriler de çalışmadan çıkartılmıştır. Bunun yanı sıra, bazı metaforlar herhangi bir kavramsal kategori içerisine yerleştirilememiş; mantıksız veya anlaşılır olmadıkları için bu metaforlar da veri setinden

çıkartılmıştır. (Para A101 gibidir, harca harca bitmez. Para asker gibidir, tek başına yeterli değildir).

1.4.2.Tasnif Etme (Eleme ve Arıtma) Aşaması

Metafor analizinin ikinci adımı olan tasnif etme (eleme ve arıtma) aşamasında ham verilere gidilerek metaforlar arasında benzerlikler veya ortak özellikler olup olmadığı araştırılmıştır. Bu yüzden, her bir metafor analiz edilebilir bölümlere ayrılıp, çeşitli metaforlar arasında ortak özellikler aranmaya çalışılmıştır. Her katılımcının mantıksal veya makul bir metaforu üretmediği görülmüş olmakla birlikte, bu metaforlar “zayıf yapılandırılmış metaforlar” olarak işaretlenerek veri setinden çıkarılmıştır. Sonuçta, isimlendirme/etiketleme ve tasnif etme (eleme ve arıtma) aşamalarının sonucunda, 47 kâğıt içermiş olduğu yöntemsel sorunlarından dolayı veri setinden çıkarılarak analiz dışı tutulmuştur. Katılımcıların zayıf yapılandırılmış metaforları veri setinden çıkarıldıktan sonra geriye 209 adet uygun metaforun yazılı olduğu kâğıt yeniden organize etme ve derleme aşamasına tabi tutulmuştur.

1.4.3.Yeniden Organize Etme ve Derleme Aşaması

Metafor analizinin yeniden organize etme ve derleme aşamasında ise toplanan ham veriler yeniden gözden geçirilerek, her biri metaforu en iyi şekilde temsil edebilecek olan kalan metaforlar arasından örnek ifadeler seçilmiştir. Böylece, üretilen metaforlar için onu en iyi temsil ettiği varsayılan metaforların derlenmesiyle birlikte bir metafor listesi oluşturulmuştur. Bu aşamada, katılımcılar tarafından para kavramına ilişkin olarak üretilen metaforlar ortak özellikleri doğrultusunda gruplandırılmış, daha sonra ise her bir metafor tek bir mantıksal kategoriye uyacak bir biçimde kodlanmıştır.

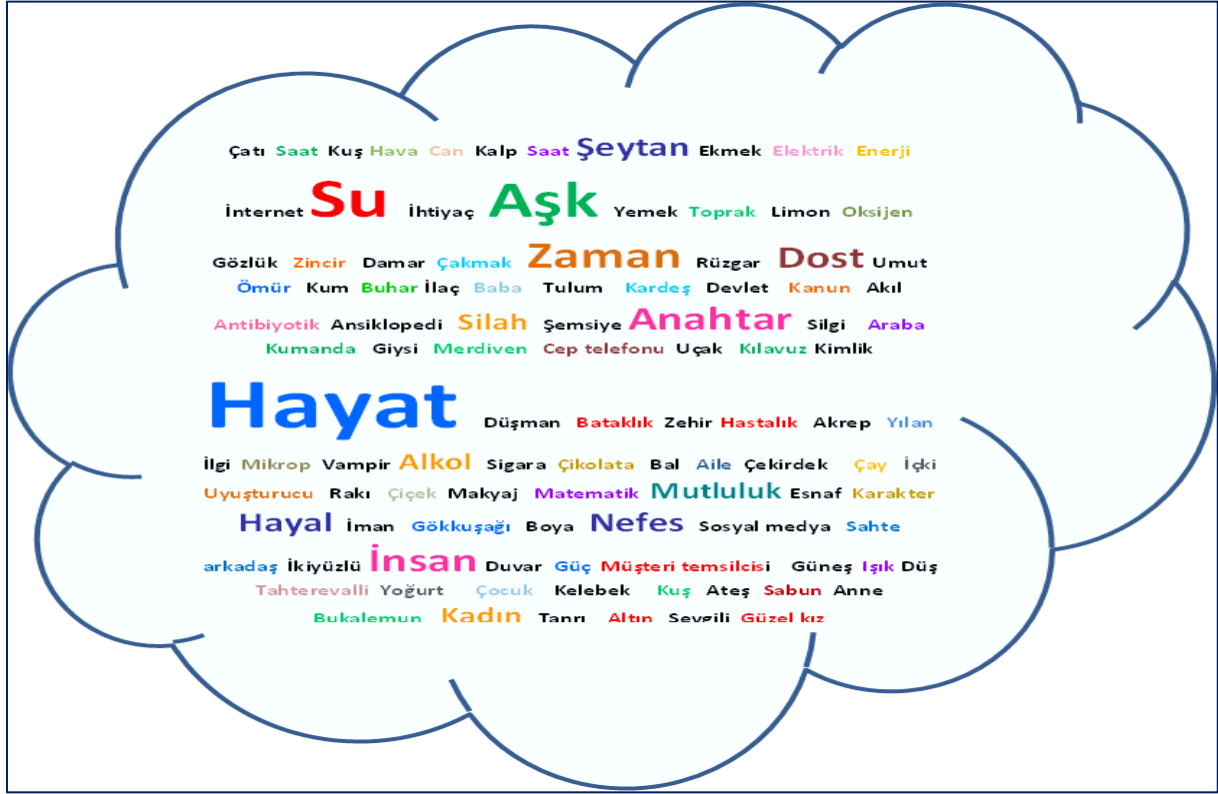
1.4.4.Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması

Metafor analizinin sonuncu adımı olan geçerlik ve güvenirliği sağlama aşamasında çalışmada elde edilen veriler hiçbir yorum katılmaksızın detaylı bir biçimde sunulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda, araştırmanın verilerinin geçerliğini sağlayabilmek için uzman görüşüne başvurulmuş olup, bu uzmandan elde edilen metaforların doğru kavramsal kategoriler altında toplanıp toplanmadıklarını incelemesi istenmiştir. Bununla birlikte, bu uzmandan örnek bazı metaforları belirlenen kavramsal kategorilere ataması istenmiş; bu şekilde seçilen metaforların doğru kategorilere atanıp atanmadıkları kontrol edilmeye çalışılmıştır. Araştırma verilerinin güvenirliğini sağlayabilmek için Miles ve Huberman’ın (1994; Akt: Saban,2009: 288) geliştirmiş olduğu kodlayıcılar arası güvenirlilik hesaplama formülünden (Güvenirlilik = Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı x 100) yararlanılmıştır. Daha sonra, her iki kodlayıcı arasındaki metaforik kodlamalar karşılaştırılmış ve iki kodlayıcı arasındaki güvenirlilik % 90.38 olarak hesaplanmıştır. Sonuçta, çalışmada kodlayıcılar arasında istenilen güvenirlilik düzeyi elde edildiği kanaati ile bulgularının raporlaştırılması aşamasına geçilmesine karar verilmiştir.

2. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, elde edilen verilerin analizleri sonucunda öğrencilerin para kavramı hakkında sahip oldukları metaforlara yer verilmiştir. Öncelikle, çalışmada elde edilen metaforlar genel bir biçimde verilmiş, daha sonra ise metaforlar ilişkili oldukları kavramsal kategoriler içerisinde ayrı ayrı sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler “para” kavramı ile ilgili olarak toplam 104 adet iyi-yapılandırılmış metafor üretmişlerdir. Şekil 1’de de görüldüğü üzere üretilen metaforlar öğrencilerin kullanım yoğunluklarına göre kelime bulutu biçiminde verilmiştir. Bu metaforlardan öğrenciler tarafından en fazla kullanılanların, hayat, su, aşk, zaman, anahtar, dost, şeytan, insan, mutluluk, silah, alkol, hayal ve nefes olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Lise Öğrencilerinin Para Metaforları

Yapılan çalışmada üretilen metaforlardan; hayat (f=25, %24.03), su (f=21, %20.19), aşk (f=12, %11.53), zaman (f=10, %9.61), insan (f=8, %7.69), anahtar (f=8, %7.69), dost (f=7, %6.73), nefes (f=5, %4.80), hayal (f=5, %4.80) ve şeytan (f=5, %4.80) metaforları en yüksek frekansa sahip metaforlar arasında yer almıştır. Çalışmada, metaforların tümü frekans büyüklüğüne göre sıralanarak Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmada Üretilen Metaforlar ve Frekans Değerleri

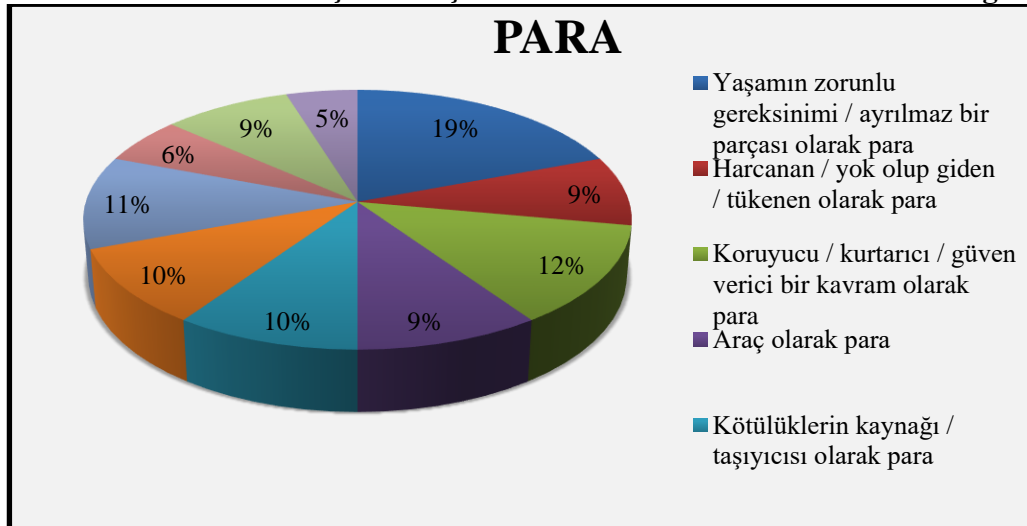
Metaforun Sırası	Metaforun Adı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	Hayat	25	24.03
2	Su	21	20.19
3	Aşk	12	11.53
4	Zaman	10	9.61
5	İnsan	8	7.69
6	Anahtar	8	7.69
7	Dost	7	6.73
8	Nefes	5	4.80
9	Hayal	5	4.80
10	Şeytan	5	4.80
11	Mutluluk	4	3.84
12	Alkol	3	2.88
13	Kadın	3	2.88
14	Silah	3	2.88
15	Güç	1	0.96
16	Silgi	1	0.96
17	Rüzgar	1	0.96
18	Sigara	1	0.96
19	Araba	1	0.96
20	Kumanda	1	0.96
21	Giysi	1	0.96

22	Kalp	1	0.96
23	Hava	1	0.96
24	Can	1	0.96
25	İlaç	1	0.96
26	Baba	1	0.96
27	Kum	1	0.96
28	Umut	1	0.96
29	Ömür	1	0.96
30	Tanrı	1	0.96
31	Altın	1	0.96
32	Çikolata	1	0.96
33	Bal	1	0.96
34	Aile	1	0.96
35	Düşman	1	0.96
36	Hastalık	1	0.96
37	Zehir	1	0.96
38	Akrep	1	0.96
39	Yılan	1	0.96
40	Bataklık	1	0.96
41	Müşteri temsilcisi	1	0.96
42	Esnaf	1	0.96
43	Çiçek	1	0.96
44	Makyaj	1	0.96
45	Karakter	1	0.96
46	İman	1	0.96
47	Gökkuşuğu	1	0.96
48	Tahterevalli	1	0.96
49	Yoğurt	1	0.96
50	Çocuk	1	0.96
51	Kelebek	1	0.96
52	Kuş	1	0.96
53	Ateş	1	0.96
54	Çekirdek	1	0.96
55	Çay	1	0.96
56	Sabun	1	0.96
57	Anne	1	0.96
58	Matematik	1	0.96
59	Merdiven	1	0.96
60	Cep telefonu	1	0.96
61	Uçak	1	0.96
62	Saat	1	0.96
63	Ekmek	1	0.96
64	Bukalemun	1	0.96
65	Tulum	1	0.96
66	Boya	1	0.96
67	Kardeş	1	0.96
68	Elektrik	1	0.96
69	Enerji	1	0.96
70	Sosyal medya	1	0.96
71	İnternet	1	0.96
72	Sevgili	1	0.96
73	İçki	1	0.96
74	İhtiyaç	1	0.96
75	İlgi	1	0.96
76	Güzel kız	1	0.96
77	Mikrop	1	0.96
78	Vampir	1	0.96
79	Uyuşturucu	1	0.96
80	Rakı	1	0.96
81	Sahte arkadaş	1	0.96

82	İkiyüzlü insan	1	0.96
83	Duvar	1	0.96
84	Güneş	1	0.96
85	Kılavuz	1	0.96
86	Buhar	1	0.96
87	Işık	1	0.96
88	Kimlik	1	0.96
89	Toprak	1	0.96
90	Düş	1	0.96
91	Limon	1	0.96
92	Devlet	1	0.96
93	Kanun	1	0.96
94	Akıl	1	0.96
95	Oksijen	1	0.96
96	Zincir	1	0.96
97	Damar	1	0.96
98	Şemsiye	1	0.96
99	Çakmak	1	0.96
100	Antibiyotik	1	0.96
101	Çatı	1	0.96
102	Ansiklopedi	1	0.96
103	Gözlük	1	0.96
104	Yemek	1	0.96
Toplam		209	100

Araştırmada, öğrenciler tarafından üretilen toplam 104 metafordan 17'sinin (%16.34) canlı varlıklarla (kuş, insan, akrep, kelebek), 87'sinin (%83.65) ise cansız varlıklarla (ansiklopedi, şemsiye, silah, anahtar) ilişkili oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin para kavramına yönelik olarak geliştirdikleri metaforların on kavramsal kategori altında toplandıkları görülmüştür (Şekil 2).

Şekil 2. Para Kavramına İlişkin Oluşturulan Metaforların Kavramsal Kategorileri

Araştırmaya katılan öğrencilerin para kavramına yönelik geliştirdikleri metaforların içerisinde yer aldığı kavramsal kategoriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Para Kavramı ile İlgili Metaforlar ve Kavramsal Kategorileri

Kavramsal Kategoriler	Metaforlar	Katılımcı	Metafor
-----------------------	------------	-----------	---------

		n (%)	f (%)
1.Yaşamın zorunlu gereksinimi / ayrılmaz bir parçası olarak para	Hayat (25), Su (21), Nefes (5), Hava (1), Can (1) Kalp (1), Saat (1), Ekmek (1), Elektrik (1), Enerji (1), İnternet (1), İhtiyaç (1), Yemek (1), Toprak (1), Limon (1), Oksijen (1), Gözlük (1), Zincir (1), Damar (1), Çakmak (1)	68 (32.53)	20 (19.23)
2. Harcanan / yok olup giden / tükenen olarak para	Aşk (12), Zaman (10), İnsan (8), Mutluluk (4), Rüzgar (1), Umut (1), Ömür (1), Kum (1), Buhar (1)	39 (18.66)	9 (8.65)
3.Koruyucu / kurtarıcı / güven verici bir kavram olarak para	Dost (7), Silah (3), İlaç (1), Baba (1), Tulum (1), Kardeş (1), Devlet (1), Kanun (1), Akıl (1), Şemsiye (1), Antibiyotik (1), Çatı (1), Ansiklopedi (1)	21 (10.04)	13 (12.50)
4.Araç olarak para	Anahtar (8), Silgi (1), Araba (1), Kumanda (1), Giysi (1) Merdiven (1), Cep telefonu (1), Uçak (1), Kılavuz (1), Kimlik (1)	17 (8.13)	10 (9.61)
5.Kötülüklerin kaynağı / taşıyıcısı olarak para	Şeytan (5), Düşman(1), Batakılık (1), Zehir (1), Hastalık (1), Akrep (1), Yılan (1), İlgı (1), Mikrop (1), Vampir (1)	14 (6.69)	10 (9.61)
6.Bağımlılık yapıcı olarak para	Alkol (3), Sigara (1), Çikolata (1), Bal (1), Aile (1), Çekirdek (1), Çay (1), İçki (1), Uyuşturucu (1), Rakı (1)	12 (5.74)	10 (9.61)
7.Aldatıcı olarak para	Çiçek (1), Makyaj (1), Matematik (1), Esnaf (1), Karakter (1), İman (1), Gökkuşluğu (1), Boya (1), Sosyal medya (1), Sahte arkadaş (1), İkiyüzlü insan (1), Duvar (1)	12 (5.74)	12 (11.53)
8.Ulaşılması olanaksız bir kavram olarak para	Hayal (5), Güç (1), Müşteri temsilcisi (1), Güneş (1), Işık (1), Düş (1)	10 (4.78)	6 (5.76)
9.Değişen/hareket eden olarak para	Tahterevalli (1), Yoğurt (1), Çocuk (1), Kelebek (1), Kuş (1), Ateş (1), Sabun (1), Anne (1), Bukalemun (1)	9 (4.30)	9 (8.65)
10.Değerli bir kavram olarak para	Kadın (3),Tanrı (1), Altın (1), Sevgili (1), Güzel kız (1)	7 (3.34)	5 (4.80)
Toplam		209	104

Çalışmada ortaya çıkan bu kavramsal kategorilerin; yaşamın zorunlu gereksinimi / ayrılmaz bir parçası olarak para, harcanan / yok olup giden / tükenen olarak para, koruyucu / kurtarıcı / güven verici bir kavram olarak para, araç olarak para, kötülüklerin kaynağı / taşıyıcısı olarak para, bağımlılık yapıcı olarak para, aldatıcı olarak para, ulaşılması olanaksız bir kavram olarak para, değişen / hareket eden olarak para, değerli bir kavram olarak para biçiminde oldukları belirlenmiştir.

2.1.Kavramsal Kategorilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmaya katılan öğrenciler tarafından para kavramına ilişkin üretilen metaforlar kavramsal kategoriler altında ele alınarak incelenmiştir.

Yaşamın zorunlu gereksinimi / ayrılmaz bir parçası olarak para

Bu kategoride toplam 68 öğrencinin (%32,53), 20 (19.23) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metaforlar sırasıyla şu şekildedir: hayat (f=25, %24.03), Su (f=21, %20.19), nefes (f=5, %4.80). Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, üretilen metaforların genel olarak olumlu bir yapıda algılandığı, paranın yaşam için zorunlu bir gereksinim olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

"Para hayat gibidir. Çünkü; o olmadan hiçbir şey olmaz. "

"Para hayat gibidir, onsuz yaşayamazsın."

"Para hayat gibidir, bazen üzer, bazen güldürür."

"Para su gibidir. Çünkü; o olmadan yaşanmaz. "

"Para su gibidir. Çünkü; tüm yaşamın kaynağıdır. "

"Para su gibidir, Çünkü; onsuz hayat düşünülemez."

"Para nefes gibidir, Çünkü; onsuz yaşayamazsın."

"Para hava gibidir, Çünkü; nasıl ki hem dünyada hem de evrende hava olmadan hiçbir şey oluşmaz insan yaşamının tüm kaynağı da paradır."

"Para kalp gibidir, Çünkü; yaşamımıza o canlılık verir. "

"Para saat gibidir, Çünkü; para olmadan hayatını planlayamazsın. "

"Para elektrik gibidir, Çünkü; tüm ihtiyaçlarımızı onunla karşılırsınız . "

"Para saat gibidir, Çünkü; para olmadan hayatını planlayamazsın. "

Para ekmek gibidir, Çünkü; para olmadan hayat durur."

"Para enerji gibidir, Çünkü; para olmadan hayat durur. "

"Para internet gibidir, Çünkü; keşfinden sonra o olmadan yapılamaz hale gelmiştir. İnternet gibi parada artık hayatımızın kopmayan bir parçasıdır. "

"Para toprak gibidir, Çünkü; insan yaşamının her aşamasında toprağın özel bir yeri ve anlamı olmuştur. Parada insanlar var olduğundan bu yana hep kullanılmış o da yaşamın bir parçasına dönüşmüştür."

"Para limon gibidir, Çünkü; limon olmadan salata yapılamaz çorbalara istenilen tat verilemez. Para olmadan da yaşamımız renklenemez anlam kazanamazdı. "

"Para gözlük gibidir, Çünkü; onsuz önünü göremezsin. "

"Para zincir gibidir, Çünkü; bütün ekonomik sistem ona bağlıdır. Para olmadan ekonomik sistemin bir anlamı olmazdı."

"Para damar gibidir, Çünkü; damar olmadan kan kalbe taşınmaz, kalpten de vücuda aktarılamaz sonuçta hayat olmazdı. "

"Para çakmak gibidir, Çünkü; çakmak olmadan ihtiyaçlarımızı karşılamak için gerekli olan ateşi elde edemeyiz."

Harcanan / yok olup giden / tükenen olarak para

Bu kategoride toplam 39 öğrencinin (%18.66), 9 (8.65) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metaforlar sırasıyla şu şekildedir: aşk(f=12, % 11.53), zaman (f=10, % 9.61), insan (f=8, % 7.69), mutluluk (f=4, %3.84) . Bu kategoride paraya ilişkin üretilen metaforlar incelendiğinde, paranın insan yaşamı gibi tükenen, aşk ve mutluluk gibi zamanla biten bir yapıda algılandığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

"Para aşk gibidir, Çünkü; zevk verir ama sonunda süründürür."

"Para aşk gibidir, Çünkü; gelip geçicidir. "

"Para aşk gibidir, Çünkü; bir kaybeder bir kazanırsın"

"Para zaman gibidir, Çünkü; o da biter."

"Para zaman gibidir, Çünkü; sonsuz değildir elbet o da bir gün bitecektir."

"Para insan gibidir, Çünkü; harcadıkça biter."

"Para insan gibidir, Çünkü; onunda bir sonu vardır."

"Para mutluluk gibidir, Çünkü; sonsuza kadar sürmesi beklenemez. Parada mutluluk gibi mutlaka bir gün tükenir."

"Para umut gibidir, Çünkü; umutlar bir gün tükenir."

"Para ömür gibidir, Çünkü; elbet o da bir gün bitecektir."

"Para buhar gibidir, Çünkü; yok olup gider."

"Para kum gibidir, Çünkü; akar yok olur gider."

"Para rüzgar gibidir, Çünkü; ortaya çıkmasıyla yok olası bir olur sonsuza kadar sürmez."

Koruyucu / kurtarıcı / güven verici bir kavram olarak para

Bu kategoride toplam 21 öğrencinin (% 10.04), 13 (12.50) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metaforlar sırasıyla şu şekildedir: dost (f=7 , % 6.73), silah (f=3, % 2.88). Bu kategoride paraya ilişkin üretilen metaforlar incelendiğinde, paranın koruyucu / kurtarıcı ve güven verici bir yapıda algılandığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

"Para dost gibidir, Çünkü; huzur ve mutluluk verir."

"Para dost gibidir, Çünkü; her zaman lazımdır."

"Para dost gibidir, Çünkü; iyi kötü gününde hep yanındadır."

"Para dost gibidir, Çünkü; problemlerimizin çözümüne yardım eder. Para olmadan kötülüklerin üstesinden gelemeyiz."

"Para silah gibidir, Çünkü; zor durumda seni kurtarır sana güven verir."

"Para ilaç gibidir, Çünkü; seni hastalıklardan kurtarır, kullandıkça rahatlarsın."

"Para baba gibidir, Çünkü; her zaman güven verir hep yanındadır."

"Para tulum gibidir, Çünkü; her ortamda hayatta kalmanı ve yaşamayı sağlar."

"Para kardeş gibidir, Çünkü; iyi gününde de kötü gününde de yanındadır, hep destek olur."

"Para devlet gibidir, Çünkü; bütün toplumun ona güvenir inanır."

"Para kanun gibidir, Çünkü; yeri ve zamanı olmaksızın tüm insanların güvencesidir."

"Para akıl gibidir, Çünkü; iyi kullanırsak bizi zor durumlardan kurtarır."

"Para kum gibidir, Çünkü; akar yok olur gider."

"Para şemsiye gibidir, Çünkü; şemsiyenin bizi güneşten yağmurdan koruduğu gibi parada bizi istenmeyen durumlardan korur."

"Para antibiyotik gibidir, Çünkü; bizi istemediğimiz hastalıklardan kurtarır. Para sayesinde kendimizi kötülüklerden koruyabiliriz."

"Para çatı gibidir, Çünkü; bizim dış etkenlerden korunmamızı sağlar bize kalkan olur."

"Para ansiklopedi gibidir, Çünkü; istediğimiz her bilgiye öğrenmemiz gerekenlere onunla ulaşırız."

Araç olarak para

Bu kategoride toplam 17 öğrencinin (%8.13), 10 (%9.61) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metafor; anahtardır. (f=8, %7.69). Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, üretilen metaforların genel olarak olumlu bir yapıda algılandığı, paranın isteklere ulaşma, kişileri yönlendirebilme aracı olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

"Para anahtar gibidir. Çünkü; her kapıyı açar."

"Para kumanda gibidir. Çünkü; herkesi yönlendirmemizi sağlar."

"Para silgi gibidir. Çünkü; onun sayesinde tüm yanlışlar düzeltilebilir."

"Para giysi gibidir. Çünkü; görünüşümüzü değiştirmemizi ve kendimizi istediğimiz gibi ifade etmemizi sağlar."

"Para merdiven gibidir. Çünkü; basamakları istediğimiz yerlere ulaşmamızı kolaylaştırır."

"Para cep telefonu gibidir. Çünkü; yer zaman fark etmeden seni istediğine ulaştırır."

"Para uçak gibidir. Çünkü; uzakları yakın eder."

"Para kılavuz gibidir. Çünkü; onu takip ederek aradığını bulursun."

"Para kimlik gibidir. Çünkü; hep yanında taşıman gerekir."

Kötülüklerin kaynağı / taşıyıcısı olarak para

Bu kategoride toplam 14 öğrencinin (%6.69), 10 (%9.61) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metafor; şeytandır. (f=5, %4.80). Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, üretilen metaforların genel olarak olumsuz bir yapıda algılandığı, paranın kötülüklerin kaynağı ve taşıyıcısı olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

- “Para şeytan gibidir. Çünkü; insanları birbirine düşürür.”*
- “Para şeytan gibidir. Çünkü; uğruna tüm kötülükler yapılır.”*
- “Para yılan gibidir. Çünkü; sinsidir. Her zaman karşına beklenmedik ve hoşuna gitmeyecek olaylar durumlar çıkarabilir.”*
- “Para akrep gibidir. Çünkü; ya kendisini ya da etrafındakileri zehirler.”*
- “Para bataklık gibidir. Çünkü; içine düşen çıkamaz.”*
- “Para ilgi gibidir. Çünkü; fazlası insanı şımartır, insanlıktan çıkarır.”*
- “Para mikrop gibidir. Çünkü; elden ele dolaşır pisliğini herkese bulaştırır.”*
- “Para zehir gibidir. Çünkü; vücutta yayıldıkça etkisi artar, öldürür.”*
- “Para vampir gibidir. Çünkü; elde etmeye çalışan herkesin kanını emer yok.”*
- “Para hastalık gibidir. Çünkü; bedenimize girdikten sonra bizi yavaş yavaş bitirir. Fazlası zarar verir.”*
- “Para düşman gibidir. Çünkü; her an bizi yok edebilir onun bu isteği bizi tamamen ele geçirene kadar sürer gider. Bu nedenle ona karşı tüm ömür boyu temkinli olmamız gerekir. Zararlı emeller için kullanıldığında paradan daha kesin bir düşman bulunulamaz.”*

Bağımlılık yapıcı olarak para

Bu kategoride toplam 12 öğrencinin (%5.74), 10 (%9.61) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metafor; alkoldür. (f=3, %2.88). Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, üretilen metaforların genel olarak olumsuz bir yapıda algılandığı, paranın bağımlılık yapıcı bir unsur olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

- “Para alkol gibidir. Çünkü; küm kötülüklerin kaynağı anasıdır.”*
- “Para alkol gibidir. Çünkü nasıl kullanacağını bilmezsen çok zarar verebilir.”*
- “Para çikolata gibidir. Çünkü; yedikçe yemek istersin bağımlılık yapar.”*
- “Para içki gibidir. Çünkü; kullandıkça ona karşı bağımlılığın artar.”*
- “Para çay gibidir. Çünkü; içtikçe içesin gelir.”*
- “Para çekirdek gibidir. Çünkü; çitledikçe çitler bir türlü elinden bırakamazsın. Ancak bir onu elinden alırsın ya da bitirse bırakabilirsin.”*
- “Para uyuşturucu gibidir. Çünkü; bağımlılık yapınca onu kullanmadan yapamazsın sonunda seni ölüme kadar götürür.”*
- “Para sigara gibidir. Çünkü; zevk veriyor diye düşünürsün ama bağımlılık yapınca bırakamaz onun esiri olursun.”*
- “Para rakı gibidir. Çünkü; bağımlılık yaptıktan sonra bırakamazsın.”*
- “Para bal gibidir. Çünkü; tadına alışınca yemekten kendini alıkoyamazsın.”*
- “Para aile gibidir. Çünkü; hayatındaki yerleri bir süre sonra bağımlılığa dönüşür artık hiçbir işinizi onlar olmadan gerçekleştiremezsiniz.”*

Aldatıcı olarak para

Bu kategoride toplam 12 öğrencinin (%5.74), 12 (%11.53) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar

incelendiğinde, üretilen metaforların genel olarak olumsuz bir yapıda algılandığı, paranın insanları aldatmada kullanılan bir unsur olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

“Para makyaj gibidir. Çünkü; gözleri boyar, alttaki gerçeği görmemizi engeller.”

“Para çiçek gibidir. Çünkü; hangi mevsim açacağını kestiremezsin seni yanıltır.”

“Para matematik gibidir. Çünkü; tam buldum dersin ama sonuca bakınca yanıldığını anlarsın.”

“Para esnaf gibidir. Çünkü; iki yüzlüdür.”

“Para karakter gibidir. Çünkü; bazı insanlarda vardır bazılarında yoktur.”

“Para iman gibidir. Çünkü; gerçekten kimde olup olmadığını bilemezsin.”

“Para gökkuşağı gibidir. Çünkü; her rengi vardır. Yaklaşır tutmak istersin ama seni görüntüsü aldatır.”

“Para boya gibidir. Çünkü; alttaki görüntüyü kapatır. Gerçekleri gizlememizi sağlar.”

“Para sosyal medya gibidir. Çünkü; verdiği bilgilerle bizi aldatır.”

“Para ikiyüzlü insan gibidir. Çünkü; yanında ise herkes dostun yanında değilse herkes düşmanıdır.”

“Para sahte arkadaş gibidir. Çünkü; çıkarı varsa sana gelir çıkarı yoksa hep senden uzaktır. Para tüm sahte insanların etrafımıza toplanmasına vesile olur.”

“Para duvar gibidir. Çünkü; arkasında ne olduğunu bilemezsin.”

Ulaşılmaması olanaksız bir kavram olarak para

Bu kategoride toplam 10 öğrencinin (%4.78), 6 (%5.76) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metafor; hayaldir. (f=5, %4.80). Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, paranın ulaşılması güç bir unsur olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

“Para hayal gibidir. Çünkü; hiçbir zaman ulaşamazsın.”

“Para hayal gibidir. Çünkü; sadece düşünebiliyorum, gerçekte ulaşmam imkansız.”

“Para müşteri temsilcisi gibidir. Çünkü; ihtiyacın olduğunda görüşemezsin.”

“Para güç gibidir. Çünkü; fakir insanlarda bulunmaz. Para güç gibi kimin elinde ise ondadır.”

“Para güneş gibidir. Çünkü; görürsün ama ulaşman imkansızdır. Senden çok uzaklardadır.”

“Para ışık gibidir. Çünkü; yaklaşırsın ama o senden uzaklaşır tutamazsın hiçbir zaman.”

“Para düş gibidir. Çünkü; gerçekte onu görmek bulman mümkün değildir.”

Değişen / hareket eden olarak para

Bu kategoride toplam 9 öğrencinin (%4.30), 9 (%8.65) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, paranın değişen hareket eden bir olgu olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

“Para tahterevalli gibidir. Çünkü; bir yükselir bir düşer sürekli hareket eder.”

“Para yoğurt gibidir. Çünkü; bekledikçe ekşir.”

“Para çocuk gibidir. Çünkü; hareketlerine engel olamazsın sürekli taşkındır hep hareket halindedir. Hiç durmak bilmez.”

“Para kelebek gibidir. Çünkü; daldan dala konar yakalayamazsın.”

“Para kuş gibidir. Çünkü; bir oraya bir buraya uçup durur, nereden duracağını bilemezsin.”

“Para ateş gibidir. Çünkü; sürekli hareket halinde yanar ama sönmemesi için sürekli beslemen gerekir.”

“Para sabun gibidir. Çünkü; bir anda elimizden kayar gider. Kullandıkça azalır.”

“Para anne gibidir. Çünkü; kapı kapı dolaşır.”

“Para bukalemun gibidir. Çünkü; dünyanın her yerinde farklı renk boyut renk ve değerdedir. Ortamina göre biçim alır.”

Değerli bir kavram olarak para

Bu kategoride toplam 7 öğrencinin (%3.34), 5 (%4.80) adet iyi-yapılandırılmış metafor ürettikleri görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en yüksek frekansa sahip metafor; kadındır. (f=3, %2.88). Bu kategoride öğrencilerin paraya ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, üretilen metaforların genel olarak olumlu bir yapıda algılandığı, paranın değerli bir kavram aracı olarak değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu kategoride oluşturdukları örnek metaforlar aşağıda sunulmuştur.

“Para kadın gibidir. Çünkü; çok değerlidir.”

“Para kadın gibidir. Çünkü; her şey onda biter.”

“Para Tanrı gibidir. Çünkü; her insan ona tapar. Parada hayatta insanların en çok önem verdiği şeydir.”

“Para kimlik gibidir. Çünkü; hep yanında taşıman gerekir.”

“Para sevgili gibidir, iyi günde kötü günde hep yanındadır. Onunla beraberken hep mutlusundur.”

“Para güzel kız gibidir, onun değerini ancak seven insan anlar.”

3. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada katılımcılardan parayla ilgili metaforlar oluşturmaları istenmiş, üretilen metaforlar incelenerek yorumlanmıştır. Gruptaki öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar ortak özellikleri bakımından incelendiğinde; toplam 104 iyi-yapılandırılmış metafor üretildiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin para kavramına yönelik olarak geliştirdikleri metaforların; yaşamın zorunlu gereksinimi / ayrılmaz bir parçası olarak para, harcanan / yok olup giden / tükenen olarak para, koruyucu / kurtarıcı / güven verici bir kavram olarak para, araç olarak para, kötülüklerin kaynağı / taşıyıcısı olarak para, bağımlılık yapıcı olarak para, aldatici olarak para, ulaşılmaz olanaksız bir kavram olarak para, değişen / hareket eden olarak para, değerli bir kavram olarak para olmak üzere toplam on kategori altında toplanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılar tarafından üretilen metaforlar canlı ve cansız varlık olma anlamına göre incelendiğinde üretilen metaforların 17’sinin (%16.34) cansız varlıklarla, 87’sinin (%83.65) ise canlı varlıklarla ilgili olduğu görülmüştür. Olumlu ve olumsuz anlamda metafor kullanımı incelendiğinde; üretilen metaforların 48’inin olumlu, (%46.16) 56’sının (%53.84) ise olumsuz anlamlar içerdiği anlaşılmıştır. Oluşturulan metaforlar soyut ve somut anlamlarına göre incelendiğinde; üretilen metaforların 72’sinin (%69.24) somut, 32’sinin (%30.76) soyut anlamlar içerdiği gözlemlenmiştir. Öte yandan kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha olumlu metaforlar oluşturdukları ayrıca somut ve soyut metafor kullanma oranlarına bakıldığında kadınların erkeklere oranla daha soyut metaforlar oluşturdukları belirlenmiştir.

Bu çalışma, öğrencilerin para kavramına ilişkin algıları zihinlerinde nasıl oluşturduklarını anlama fırsatı sunmuştur. Metaforlar eğitim alanındaki mevcut durumun tespitine destek araçları olarak kullanılmanın yanı sıra beklentilerin ortaya çıkarılmasında da kullanılabilir. Böylece, katılımcı beklentileriyle oluşturulacak metaforlar etkili eğitim öğretim süreçlerinin planlanmasına ışık tutabilir.

Öğrencilerin para kavramına ilişkin algılarını ortaya koymak amacıyla daha büyük bir örneklem grubu ile metafor çalışmaları yürütülebilir. Çeşitli sosyodemografik özelliklerin para algısının oluşumu üzerindeki etkileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- ANILAN, B.** (2017). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Kimya Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi. 5 (2), 7-28.
- ASLAN, U.V.** (2019). Parayı Bir Toplumsal İlişki Olarak Kavramak. Yıldız Social Science Review. Vol. 5, no. 2. s, 263 - 286.
- FİDAN, M. DİLEK, S ve ESEV, A.** (2019). Dünden Bugüne Paranın Tarihi ve Türkiye’de Kâğıt Para Kullanımı. Sosyal Bilimler Dergisi. 9 (18): 141-162.
- KÖKSAL, S.** (2019). Gençlerin Para Yönetimi Algısı: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) .C. 6. S.11, s. 70-80.
- MCLEAY, M. RADİA, A. ve THOMAS, R.** (2014). Money in The Modern Economy: An İntroduction. Quarterly Bulletin. Q1say.4-13.
- SABAN, A.** (2009) Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 7(2), 281- 326.
- ŞENBAYRAM, E.A.** (2019). Paranın Geldiği Uç Nokta: Bitcoin. Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi. Cilt: 3 Sayı: 4. 72-92.
- THAGARD, P ve BEAM, C.** (2004). Epistemological Metaphors and The Nature of Philosophy, Blackwell Publishing, USA.
- USTA, A.** (2018). Paranın Serüveni. İstanbul: Bankalararası Kart Merkezi.
- YILDIRIM, A ve ŞİMŞEK, H.** (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.